

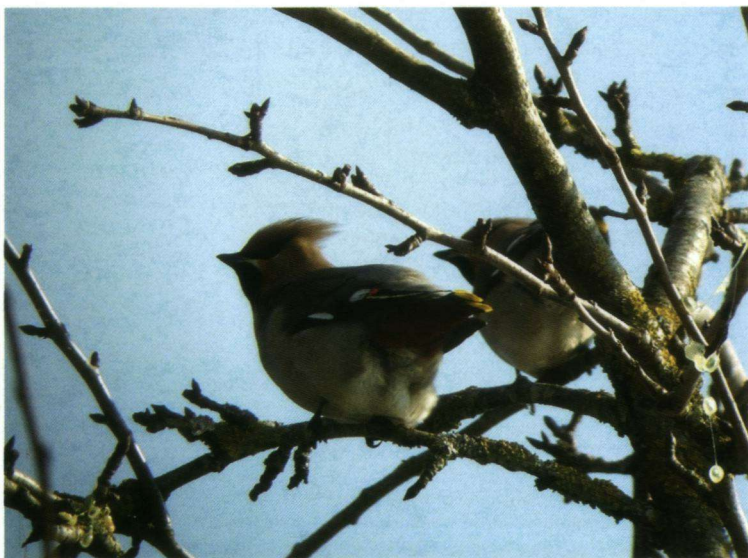

Pestvogels en mistletoe

Tijdens de jaarlijkse omzwervingen op zoek naar Kraanvogels rond het Lac du Der in Noord-Frankrijk werd ons reisgroepje staande gehouden door twee Franse vogelaars. Zij wezen ons erop dat een paar kilometer verderop bij het dorpje Braucourt een groep van 43 Pestvogels aan het foerageren was. Bij de aangewezen plek aangekomen vlogen inderdaad Pestvogels af en aan naar een kale appelboom die als rustplaats fungeerde. Bij één van de vogels zagen wij iets merkwaardigs. Aan zijn staart hing een kleverige vuil geelwitte sliert uitwerpselen. 'Die vogel mankeert wat', was de eerste reactie. Bij nadere beschouwing was te zien dat er in die sliert een verdikking zat en met hulp van een telescoop viel vast te stellen dat dit een pit was. De oplossing was gauw gevonden. Aan de andere zijde van de holle weg stond een appelboom die volledig bedekt was door de bolvormige begroeiing van maretakken, beter bekend als Mistletoe *Viscum album*. Daar doken de Pestvogels in om zich tegoed te doen aan de kleverige bessen. Ondertussen moesten zij slag leveren met zeven Grote Lijsters *Turdus viscivorus*. Die zijn verzet op de bessen van de Mistletoe, wat ook

blijkt uit een deel van hun wetenschappelijke naam: *viscivorus* betekent mistletoe etend (Coomans de Ruiter et al. 1947). De lijsters zagen deze voedselconcurrenten liever gaan dan komen en voerden luid 'tsjurrënd' aanvalen uit. De Pestvogels lieten zich echter niet weerhouden en gingen onverdroten voort met de consumptie. Het wegvliegen naar de appelboom had waarschijnlijk meer te maken met uitbuiken of het ontbreken van plaats in de 'herberg' dan met verjaging. Een dergelijk gedrag van Grote Lijsters is ook vastgesteld in Dresden (Duitsland). Ook daar konden zij de Pestvogels niet van de mistletoebessen weghouden. Zij verwijderden zich hooguit even en keerden spoedig daarna naar de voedselboom terug.

De met mistletoe bedekte boom afspeurend waren nog veel meer kleverige uitwerpselen te zien. Hoewel de passage van bessen door het maag-darmkanaal slechts tien minuten in beslag schijnt te nemen (Turček 1961), is dit door ons niet waargenomen. Door de kleverige slierten (vogellijm) met daarin nog de kern van de bessen werd het ons duidelijk dat de verspreiding naar andere bomen op deze

Pestvogels in Frankrijk die zich tegoed deden aan kleverige bessen van de Mistletoe en daarbij ondertussen slag leverden met Grote Lijsters.
Foto: Anneke van Daalen.

wijze plaatsvindt. In de literatuur wordt beschreven dat dit gebeurt door het afstrijken van de snavel met de pit, waaraan nog resten van het kleverige vruchtvlees zitten. De bessen worden echter meteen naar binnen geschrokt. Weeda et al. (1985) laten beide mogelijkheden open.

■ Dick A. Jonkers, Koggewagen 3, 1261 KA Blaricum, e-mail: dickjonkers@tiscali.nl.

LITERATUUR:

Coomans-de Ruiter, L., W.C. van Heurn & W.K. Kraak (1947): Beteekenis en etymologie van de wetenschappelijke namen der Nederlandsche vogels. Club van Nederlandsche Vogelkundigen. z. pl.
Creutz 1952 in B. & D. Snow (1988): Birds and Berries. T. & A.D. Poyser.
Turček, F. (1961): Ökologische Beziehungen der Vögel und Gehölze. Verlag der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, Bratislava.
Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & K. Westra (1985): Nederlandse Oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties I. IVN, Amsterdam: 133.

Bruinruggoudmus *Passer luteus* in Eemdijk

Op 31 juli 2003 werd ik gebeld door een vogelaar uit Eemdijk (gemeente Bunschoten), die mij vertelde dat er bij hem in de kippenren een vreemd uitzienende mus vertoefde. De vogel zat al enkele dagen bij hem in de tuin maar nu was deze erin geslaagd om de kippenren binnen te komen. Ik toog er onmiddellijk heen en zag een inderdaad ietwat vreemd uitzienende mus, die ik op het eerste gezicht voor een Rotsmus versleet.

Na enig voorzichtig handelen kon de mus in de ren worden gevangen en nader worden bekeken. De vogel was niet geringd. Wij konden niet uitvinden welke soort het hier betrof. Daarna heb ik enkele dia's gemaakt, terwijl de melder de vogel in de hand hield. De vogel is direct weer losgelaten. Bij het wegvliegen maakte de vogel een hoog 'prieieieieiet'-geluid, dat in de verste verte niet op een mussengeluid leek.

Toen de dia's ontwikkeld waren heb ik er enkele afdrucken van laten maken en deze rondgestuurd naar bevriende vogelaars die er op hun beurt weer mee op stap gingen in vogelaarskringen. Ook heb ik scans van de opnamen per e-mail naar een aantal vogelaars gestuurd. Deze werden hier en

Een Bruinruggoudmus in Eemdijk.
Foto: Wim Smeets.

daar geraadpleegd om te achterhalen welke soort het zou kunnen zijn. Na enkele maanden was de uiteindelijke conclusie dat het hier een ontsnapte vogel betrof, namelijk een Bruinruggoudmus *Passer luteus*. Deze soort is standvogel in Mauretanië en Noord-Senegal, in het oosten en noorden van Mali, het uiterste zuiden van Algerije, noordelijk Burkina Faso, Niger en Noordcentraal-Tsjaad tot Centraal- en Noord-Soedan en het uiterste noorden van Ethiopië. De Bruinruggoudmus leeft in droog en dor struikgewas en doornbosjes, op spaarzaam begroeide savannes, op graancultures en in steden. De soort roest in grote groepen in steden, bijvoorbeeld Khartoem en Port Soedan, soms tot enkele honderdduizenden exemplaren. Het is een koloniebroeder met aantallen tot honderd aan toe.

■ Wim Smeets, Bunschoten.

Veldwaarnemingen CCLI

Roodhalsfuut

09-10-2005	16	Brouwersdam. P. Bauwens.
07-11-2005	1	Staatsbosbeheerhut Witte en Zwarte Brekken, Jutryp. E.W.F. Brandenburg.

Kuifduiker

09-10-2005	3	Brouwersdam. P. Bauwens.
------------	---	--------------------------

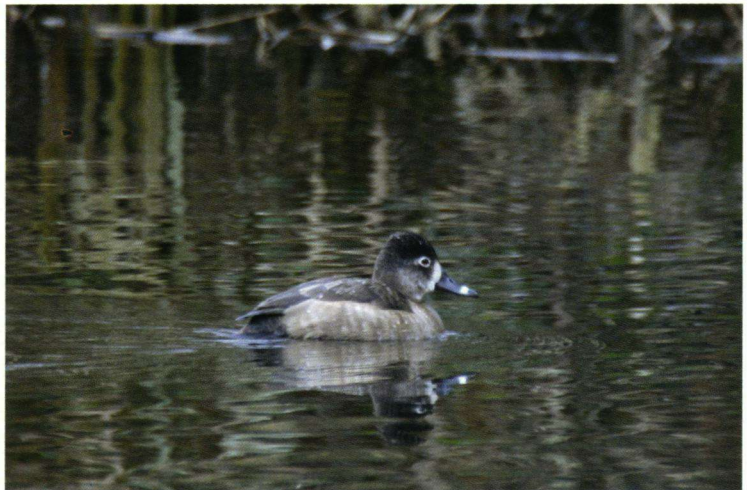

Koereiger, De Klosse, Giethoorn, 4 december 2005.
Foto: E. Winkel.

Geoorde Fuut					
09-07-2005	7	Scharreveld, Beilen. P.J. de Boer.	10-11-2005	13	Uiterwaarden, Baak. G. Strang.
06-08-2005	5	Bargerveen. P.J. de Boer. Twee exx. reeds in winterkleed.	Purperreiger		
07-10-2005	8	De Punt, Goeree. P. Bauwens.	10-08-2005	1	Oosterschar, Heerenveen. P.J. de Boer.
23-10-2005	2	Makkum. P.J. de Boer.	05-10-2005	1	Polder Demmerik, Vinkeveen. G. Hiemstra.
Roerdomp			Lepelaar		
17-07-2005	1	Lauwersmeer. P.J. de Boer.	13-10-2005	2	IJsselmeeroever, Nijemardem/Nyemirdum. E.W.F. Brandenburg. Laat!
31-10-2005	1	Botshol, Vinkeveen. G. Hiemstra.	26-09-2005	1	Plasjes N31 Hogewiersterveld, Harlingen. E.W.F. Brandenburg.
Koereiger			Flamingo		
04-12-2005	1	De Klosse, Giethoorn. E. Winkel.	13-10-2005	11	Steile Bank, Gaasterland. E.W.F. Brandenburg. 8 adulte en 3 juveniele exx.
Woestijntapuit			Chileense Flamingo		
05-11-2005	1	Strekdam bij gemaal De Blocq van Kuffeler, Oostvaardersplassen. G. Hiemstra.	12-09-2005	28	Steile Bank, Gaasterland. E.W.F. Brandenburg. 3 juvenielen.
Kleine Zilverreiger			Zwarte Zwaan		
17-07-2005	4	Lauwersmeer. P.J. de Boer.	19-09-2005	19	Steile Bank, Gaasterland. E.W.F. Brandenburg.
18-07-2005	8	Jaap Deensgat, Lauwersmeer. P. van Wetter. Deze soort neemt in de drie noordelijke provincies dit jaar ineens sterk in aantal toe. Mogelijk betreft het hier vogels uit de kolonie op Schiermonnikoog.	28-09-2005	4	Mokkebank, Gaasterland. P.J. de Boer.
Grote Zilverreiger			Kleine Rietgans		
01-09-2005	1	Rietputten/Volksbos. L. Batenburg.	23-10-2005	900	IJlst. P.J. de Boer.
19-09-2005	3	Kooiwaard, Piaam. E.W.F. Brandenburg.	19-11-2005	700	Westhem, Sneek. E.W.F. Brandenburg.
13-10-2005	1	Steile Bank, Gaasterland. E.W.F. Brandenburg.	Dwerggans		
16-10-2005	2	Uitkijkplateau Workumerwaard. E.W.F. Brandenburg.	05-09-2005	3	Oude Robbengat, Lauwersmeer. P. van Wetter.
24-10-2005	1	Uiterwaarden, Baak. G. Strang.	Indische Gans		
07-11-2005	1	Witte en Zwarte Brekken, Jutryp. E.W.F. Brandenburg.	04-08-2005	4	Lauwersmeer. P.J. de Boer.
			18-08-2005	7	IJsselmeerkust, Bocht van Molkwerum, gem. Mijefurd. P.J. de Boer.
			03-09-2005	9	Overijsselse Vecht, Dalfsen. P.J. de Boer.
			13-10-2005	5	Zuiderfennenspolder, Rijsterbos, Gaasterland. E.W.F. Brandenburg.

Uit Het Veld

Sneeuwgans 10-10-2005	1	Sandfirden, Wymbritseradiel. E.W.F. Brandenburg. Tussen 250 Kleine Rietganzen.	05-11-2005	1	Kleine Praambult, Oostvaardersplassen. G. Hiemstra.
Canadese Gans 05-11-2005	7	Ferwoude. Wûnseradiel. E.W.F. Brandenburg.	Bruine Kiekendief 10-08-2005	4	Rietputten/Volksbos. L. Batenburg. 1 vrouwtje & 3 juvenielen. Voor het eerst broedsucces Bruine Kiekendieven hier. Op 25 augustus werd het vrouwtje weer gezien met nestmateriaal. Ook gezien met prooi, een prachtig Baardmannetje!
Brandgans 21-11-2005	ca. 10.000	Piaam. E.W.F. Brandenburg & J. Kramer.	28-08-2005	3	Azewijnsche Broek, Gendringen. G. Strang. 2 vrouwtjes & 1 mannetje.
Rotgans 19-11-2005	1	Tjerkwerd, Wûnseradiel. E.W.F. Brandenburg.	Blauwe Kiekendief 09-10-2005	1	Beilerstroom, Beilen. P.J. de Boer.
Casarca 13-08-2005	49	Vreugderijkerwaard, gem. Zwolle. P. van Wetter.	24-10-2005	1	Reemster Hei, Hoge Veluwe. G.J. van Nie.
15-09-2005	7	Ezumakeeg, Lauwersmeer. P.J. de Boer.	06-11-2005	1	Scharnegoutum. Wymbritseradiel. E.W.F. Brandenburg.
01-10-2005	25	Wiekense Gat, Gendringen. G. Strang & G. Janze.	Ruigpootbuizerd 05-11-2005	1	Grote Praambult, Oostvaardersplassen. G. Hiemstra.
13-10-2005	2	Oudemirdumerklif, Gaasterland. E.W.F. Brandenburg.	Schreeuarend 25-09-2005	1	Domburg. P. van Wetter & E. de Weerd. Vliegende juveniel.
13-10-2005	5	Steile Bank, Gaasterland. E.W.F. Brandenburg.	Visarend 13-08-2005	3	Ketelmeer. P. van Wetter. 2 overvliegend en 1 ter plaatse jagend.
Mandarijneend 14-10-2005	8	Bakkum. R. Costers. 5 mannetjes & 3 vrouwtjes.	28-08-2005	1	Diependal, Oranje. P. van Wetter & E. de Weerd.
Ringsnaveleend 05-12-2005	1	Genne, Zijlolk, Zwolle. E. Winkel. Vrouwtje.	03-09-2005	1	Oosterschar/Sintje Johannes ga, Skarsterlân. E.W.F. Brandenburg. Juveniel.
Witoogeend 05-11-2005	1	Bij gemaal De Blocq van Kuffeler, Oostvaardersplassen. G. Hiemstra.	22-09-2005	1	De Leijen, Drachten. P.J. de Boer.
Zeearend 05-09-2005	2	Ezumakeeg, Lauwersmeer. P. van Wetter. 1 subadult & 1 juveniel.			
18-10-2005	1	Nationaal Park De Duinen, De Muy, Texel. M. Scheffers. Juveniel.			

**Ringsnaveleend,
Genne, Zijlolk,
5 december 2005.
Foto: E. Winkel.**

Sperweruil,
Westerbork,
31 oktober 2006.
Foto:
J. van 't Hof.

Smelleken					
16-10-2005	1	Workumerwaard. E.W.F. Brandenburg. Juveniel.			exemplaar. Gemeld bij CDNA.
Boomvalk				Bonapartes Strandloper	
25-08-2005	2	Rietputten/Volksbos. L. Batenburg.		27-07-2005	1 Scherpenissepolder. P. van Wetter. Adult ruiend van zomerkleed naar winterkleed.
03-09-2005	1	Meppel. C. Postenhoven. Juveniel exemplaar.		Gestreepte Strandloper	
Slechtvalk				18-07-2005	2 Ezumakeeg, Lauwersmeer. P. van Wetter. Adult.
22-9-2005	1	Bolsward. E.W.F. Branden burg.		Houtsnip	
13-10-2005	1	Steile bank. E.W.F. Brandenburg.		15-11-2005	1 Blauwhuis, Wymbritseradiel. J. Weel.
18-10-2005	1	De Leemputten. M. Scheffers.		Poelruiter	
Patrijs				05-09-2005	1 Ezumakeeg, Lauwersmeer. P. van Wetter. Juveniel.
08-10-2005	6	Haamstede. P. Bauwens.		Grauwe Franjepoot	
29-10-2005	7	Limmen. R. Costers.		08-08-2005	1 Ezumakeeg, Lauwersmeer. P. van Wetter. Adult.
Kwartel				05-09-2005	1 Azewijnsche Broek, Gendringen. G. Strang.
09-07-2005	4	Mantingerveld, Westerbork (Dr.). P.J. de Boer.		Kleine Jager	
17-07-2005	1	Bilthoven. P. Bauwens. 's nachts trekkend, roepend.		01-12-2005	1 De Kwellingen, Werkendam. E. Winkel.
21-07-2005	1	Wittevrouwen, Utrecht. P. Bauwens. 's nachts trekkend, roepend.		Geelpootmeeuw	
Bontbekplevier				17-07-2005	1 Ketelmeer. P. van Wetter & E. de Weerd.
08-09-2005	90	Zwarte Haan, Het Bildt. P.J. de Boer.		Reuzenstern	
22-09-2005	50	Harlingen, Zuiderhoofd. E.W.F. Brandenburg.		04-08-2005	1 Lauwersmeer. P.J. de Boer.
08-10-2005	1	Azewijnsche Broek, Gendringen. G. Strang Zeldzame waarneming in de Achterhoek.		09-08-2005	15 Makkumer Zuidwaard. P. van Wetter.
Zilverplevier				13-08-2005	2 Vreugderijkerwaard, Zwolle. P. van Wetter. 1 adult & 1 juveniel.
05-09-2005	1	Azewijnsche Broek, Gendringen. G. Strang.		28-08-2005	23 Ketelmeer/Vossemeer. P. van Wetter & E. de Weerd.
Grijze Strandloper				Dwergstern	
21-08-2005	1	Wagejot, Texel. P. van Wetter & E. de Weerd. Een adult		21-08-2005	13 Schiermonnikoog. P.J. de Boer.
				Zeekoet	
				09-10-2005	1 Brouwersdam. P. Bauwens.

Uit Het Veld

17-11-2005	1	Haven, Lauwersoog. E. Winkel.	Boomleeuwerik 09-07-2005	5	Boswachterij Schoonloo. P.J. de Boer.
Kleine Alk 22-10-2005	1	Waddenzee. R. de Koning.	28-10-2005	3	Wittevrouwen, Utrecht. P. Bauwens.
Holenduiven 05-11-2005	300	Wanneperveen. R. Schut.	Strandleuwerik 17-11-2005	40	Kwelder, Wierum. E. Winkel.
Kerkuil 29-10-2005	1	Borgele, Deventer. E. Winkel. Laatste jaar regelmatig te horen en te zien in stadswijk.	Duinpieper 31-08-05	1	Hessenpoort, Zwolle. P. van Wetter.
Sperweruil 31-10-2005	1	Westerbork. J. van 't Hof. Gemeld bij CDNA.	Grote Gele Kwikstaart 06-10-2005	1	Renesse. P. Bauwens.
Velduil 20-08-2005	1	Vreugderijkerwaard, Zwolle. P. van Wetter. Vliegend.	07-10-2005	2	De Punt, Goeree. P. Bauwens.
IJsvogel 17-08-2005	1	Rietputten/Volksbos. L. Batenburg.	15-11-2005	1	Amsterdamse Waterleiding- duinen. J.R. Odink.
19-09-2005	1	It Soal, Workum. E.W.F. Brandenburg.	Oosterse Gekraagde Roodstaart 10-09-2005	1	Vuurtorenweg, Texel. P. van Wetter & E. de Weerd. Eerste kalenderjaar van de ondersoort <i>P. p. samanmi-</i> <i>sicus</i> bevond zich bij huisje Levensvreugd langs de Vuurtorenweg. Indien aanvaard zou het hier, voor zover bekend, gaan om een eerste geval van deze ondersoort in Nederland. Gemeld bij CDNA.
Scharrelaar 15-09-2005	1	Staatsbossen, Texel. P. van Wetter. Eerste voor Nederland sinds 1998. Gemeld bij CDNA.	Groenlandse Tapuit 08-11-2005	1	Kwelder, Wierum. E. Winkel.
Draaihals 04-09-2005	1	Bolsward. E.W.F. Brandenburg. Gepakt door kat in tuin. Gelukkig ongeschonden en erg levendig. Later in parkach- tig landschap aan de rand van de stad vrijgelaten.	Woestijntapuit 24-09-2005	1	IJmuiden. P. van Wetter. Eerste kalenderjaar mannetje, op strandje bij zuidpier.
Groene Specht 17-08-2005	1	Rietputten/Volksbos. L. Batenburg.	Grauwe Fitis 19-09-2005	1	Eemshaven. P. van Wetter.
03-99-2005	1	Duinen, Castricum. J.R. Odink.	Pallas' Boszanger 15-12-2005	1	Oosterbeek. E. Winkel.
Kleine Bonte Specht 21-09-2005	1	Zonnenburg, Utrecht. P. Bauwens.			

**Kleine Jager, De
Kwallingen,
Werkendam,
1 december 2005.
Foto: E. Winkel.**

Grote Barmsijs, IJssel bij Zutphen, 3 januari 2006.
Foto: E. Winkel.

Humes Bladkoning

13-12-2005 1 Oosterbeek. E. Winkel.

Buidelmees

09-08-2005 4 Vogelkijkhuis De Ral,
Piaam. P. van Wetter.

Klapekster

31-10-2005 1 Deelense Middenzand, Hoge
Veluwe. G.J. van Nie.

05-11-2005 1 Wanneperveen. R. Schut.

Roze Spreeuw

23-11-2005 1 Rodeburglaan, Wassenaar.
E. Winkel.

Grote Barmsijs

18-11-2005 1 Duinen, IJmuiden.
J. van 't Hof.

03-12-2005 1 Deventer, park Borgele.
E. Winkel.

03-01-2006 18 IJssel, Zutphen. E. Winkel.

Kruisbek

05-08-2005 groep Wittevrouwen, Utrecht.
P. Bauwens,

10-09-2005 20 Boswachterij Gieten.
P.J. de Boer.

07-10-2005 5 De Punt, Goeree.
P. Bauwens.

29-10-2005 18 Kampsheide, Assen.
P.J. de Boer.

Inzenden van waarnemingen

Waarnemingen bij voorkeur inzenden via de website **Waarneming.nl** (<http://www.waarneming.nl>) met gebruikmaking van de werkgroep 'Het Vogeljaar'. U moet daarvoor wel geregistreerd zijn als gebruiker van deze werkgroep. Zie voor aanwijzingen *het Vogeljaar* 53 (6): 285.

U kunt ook waarnemingen inzenden naar de redactie, ter attentie van Gerbert Strang, e-mail: gerbert.strang@hetnet.nl. Indien dat niet mogelijk is per post naar: G. Strang, Haverdreef 55, 7006 LH Doetinchem.

Zie voor de criteria voor het inzenden van waarnemingen *het Vogeljaar* 53 (6): 286. Inlichtingen kunnen ook worden verkregen via Gerbert Strang of kijk op de website van *het Vogeljaar*. Zie daarvoor: <http://www.vogeljaar.nl/waarnemingen.html>.

Een foto van een waarneming wordt erg op prijs gesteld en wordt, indien geschikt, bij de selectie van de waarneming opgenomen in *het Vogeljaar*.